

به نام خداوند جان و خرد

یکی از پی‌آمدهای پرشمار و گوناگون انقلاب صنعتی جابجایی گسترده‌ی جمعیت از روستاها به شهرها و گسترش شهرنشینی در بیشتر مناطق جهان بود. این حرکت نخست در کشورهای که از همان آغاز به جریان صنعتی شدن پیوستند به آرامی شروع شد و نزدیک به یکصد و پنجاه سال به درازا کشید. در بستر زمانی درازمدت این حرکت و جمعیت نسبتاً اندکی که همه‌ساله بر جمعیت شهرها افزوده می‌شد، فرصتی کافی در اختیار برنامه‌ریزان و دست‌اندرکاران امور شهری قرار داد تا بتوانند برای پاسخگویی به نیازهای تازه‌واردان چاره‌ها بیندیشند و راههایی بیابند که دشواریها و نابسامانیهای ویرانگر در پی این جابجایی‌ها پدید نیاید.

در کشورهایی که از کاروان صنعتی‌شدگان دور مانده، یا به تعبیری دور نگاه داشته شدند، این جابجایی صورتی دیگر داشت و عوامل مؤثر در آن نیز از گونه‌ای دیگر بود. جابجایی جمعیت از روستا به شهر و گسترش شهرنشینی در این کشورها، که می‌توان گفت از نیمه‌ی دوم قرن بیستم آغاز گشت، حرکتی بود پرشتاب که در طول چند دهه جمعیت‌های انبوهی را از روستاها روانه‌ی شهرها کرد؛ جمعیت‌هایی که نه در پی افزایش تقاضا در بازارهای کار شهری بلکه به علت افزایش رشد جمعیت در این کشورها و البته بیشتر در مناطق روستایی و نبود گنجایش در روستاها برای نگهداری آنان راهی شهرها می‌شدند و افزایش پرشتاب جمعیت شهرها را دامن می‌زدند.

گسترش لگام‌گسیخته‌ی شهرنشینی در کشورهای غیر صنعتی یا در حال صنعتی شدن (که ایران نیز یکی از آنهاست) به عللی که پاره‌ای از آنها برشمرده شد، نارسایی‌ها، دشواریها و نابسامانیهایی را به همراه آورد که بی‌توجهی به آنها می‌تواند زندگی شهرنشینان، بویژه ساکنان شهرهای بزرگ را، ناگوارتر و ملال‌آورتر ساخته، سلامت جسمی، روانی و اجتماعی آنان را بیش از پیش با خطراتی روبرو سازد.

هرگونه کوشش و تلاش برای رویارویی با دشواریهای ناشی از گسترش شهرنشینی و پاسخگویی صحیح به مسائل مربوط به آن مستلزم مطالعاتی است عمیق و همه‌جانبه که

پاسخگویان را به کار آید و برنامه‌ریزان شهری و مسؤولان امور اجتماعی را در انتخاب راه و روشی کارآمد در مقابله با مسائل شهری یاری رساند. جامعه‌شناسان، جمعیت‌شناسان، صاحب‌نظران در امور شهرنشینی و شهرسازی و همه‌ی کسانی که به نوعی نگران آینده‌ی زندگی شهرنشینان هستند، با پژوهش در زمینه‌های گوناگون شهری و شهرنشینی، می‌توانند در حل مسائلی که از پی‌آمدهای گسترش بی‌رویه‌ی شهرنشینی است، نقشی سازنده داشته باشند.

با توجه به اهمیت موضوع و به منظور ارائه‌ی راهکارهایی سنجیده برای رویارویی با مسائل پیش رو گروه علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی (واحد دهقان) انتشار فصلنامه‌ای علمی - پژوهشی را زیر عنوان «مطالعات جامعه‌شناختی شهری» آغاز می‌کند و برای موفقیت در این راه به همراهی ارزنده‌ی شما پژوهشگران و صاحب‌نظران که دشواریهای گوناگون و فزاینده‌ی زندگی شهری و ویژگیهای این نوع زندگی را مورد توجه قرار داده‌اید امید بسته است. همکاری شما اندیشه‌ورزان صاحب قلم از راه ارسال مقاله، دست اندرکاران این فصلنامه را یاری خواهد کرد تا در به ثمر رساندن و پر بار کردن و تداوم بخشیدن به انتشار آن توفیق یابند.

فریدون وحیدا

سردبیر فصلنامه علمی - پژوهشی

مطالعات جامعه‌شناختی شهری